

Giriş

2018 yılı küresel ekonomideki konjktürel dalgalanmalar, Türkiye’de kütüphane bütçelerini doğrudan etkilemiştir. Döviz kurlarında yaşanan sarsıcı ve öngörülemez yükseliş, bütün kütüphane türlerini etkilese de bu süreçte üniversite kütüphanelerinin diğer kütüphane türlerine göre daha çok etkilendiği bilinen bir gerçektir.

Üniversite kütüphaneleri, konjktürel dalgalanmalara bağlı olarak, 2018 yılında abone oldukları veri tabanları ödemelerinde bir hayli zorlanmış, bu durum kaçınılmaz olarak kütüphanelerin önümüzdeki yıllar için birtakım aksiyonlar almasını zorunlu kılmıştır. Tahmin edileceği üzere alınacak aksiyonlardan biri de abone kaynaklarda daralmaya/küçülmeye gitmek olacaktır.

Bir yandan veri tabanı aboneliklerinin mutlak sürdürülmesini talep edecek kullanıcı kitlesi öte yandan reel bütçe olanakları, akademik camia açısından kaçınılmaz öncelik çatışmasını beraberinde getirmekte ve kütüphane(çi)leri epeyce bir zorlamaktadır.

“Döviz kurlarında öngörülemez yükselişin, Türkiye’de üniversite kütüphanelerinin hizmet trafiğine etkisi” başlı başına bir araştırma ve tartışma konusu olsa da kullanıcı gereksinimleri doğrultusunda sürdürülebilir hizmet geliştirmeyi amaçlayan üniversite kütüphaneleri, kuşkusuz ki döviz kurlarına bağlı olarak daraltılmış reel bütçe olanaklarını göz önünde bulundurmak durumundadır.

Bir Başka Yol Mümkün!

Açık erişim genellikle yüksek abonelik ücretlerinden kaynaklanan bilimsel çıktılara sınırlı erişim sorununu irdeler. Okuyucunun bilimsel bilgiye (makaleler, kitaplar, araştırma verileri) ücretsiz erişimini ve bu bilgilerin lisanslanarak araştırmacılar, sanayi ve vatandaşlar tarafından daha çok kullanılmasını sağlayan bir uygulamadır. ¹

Açık bilim de Açık erişim tanımına koşut “bilimsel yayınlara açık erişimle birleştirilmiş açık veriler (mevcut, anlaşılabilir, değerlendirilebilir ve kullanılabilir veriler) ve bunların içeriğinin etkin bir biçimde iletimi” olarak tanımlanmaktadır. ²

Birbirini destekleyen ve besleyen Açık erişim ile Açık bilim olguları, bilimsel bilgiye erişimin önündeki tüm bariyerleri kaldırarak, bilimi özgürleştirme, bilgiyi toplumsallaştırma odağında kuramsallaştırmıştır.

Değerlendirme ve Sonuç

Döviz kurlarını etkileyen tüm olgular göz önüne alındığında, 2019 yılı ve dahi sonrası için küresel ekonomideki konjktürel dalgalanmaların sürmesi ve üniversite kütüphanelerinin konjktürel dalgalanmalara bağlı kısa, orta ve uzun vadeli tüm iş süreçlerinin doğrudan etkilenmesi olasıdır.

Chicago Üniversitesi kurucu rektörü William Rainey Harper’in 1903 yılındaki “Kütüphane, üniversitenin kalbidir.” sözü, kütüphanelerin üniversiteler açısından önemini anlatması açısından son derece önemlidir. ³

Bu bağlamda, bilginin toplumsallaşma sürecinin en önemli aktörlerden biri olan üniversite kütüphanelerinin kalp atış ritimleri, döviz kurlarındaki dalgalanmaya bağlı olmamalıdır!

Bir başka ifade ile döviz kurları; kütüphanelerin, bilgiye erişimin kaderini tayin etmemelidir! İşte bu nedenle;

Açık erişim ve Açık bilim ile bir başka yol mümkün!